ECONOMISCHE KRONIEK.

HET WERKPROGRAM. — DE INDISCHE BEGROOTING. — DE RIJKSPINANCIEN. — DE
VERSLAGEN DER FABRIEKSINSPECTEURS. — TEGEN HET FOOIENSTELSEL. — HET
CONGRES DER TRADE UNIONS. — WERKSTAKINGEN IN FRANKRIJK EN
DUITSCHLAND.

Het werkprogram. Sedert onze vorige kroniek het licht zag is op de programma's van beginselen en van urgentie, welke vóór en tijdens de verkiezingen dienst deden, het werkprogram der nieuwe regeering gevolgd. Een werkprogram blijkbaar voor meer dan het zittingjaar, dat er mede geopend werd.

Een troonrede leent uitteraard zich tot niet meer dan algemeene beschouwingen nopens de richting, waarin de regeering het staatsbeleid denkt te sturen. En verrassingen waren in dit opzicht niet te verwachten. Op economisch en sociaal gebied kondigt de Regeering een herziening der Zondagswet, welke wel een verscherping zal wezen; organisatie van eene rechtstreeksche landbouwvertegenwoordiging, waaraan ongetwijfeld behoefte bestaat; invoering eener octrooiwet „op nieuwe grondslagen“, wat een maatregel is, die een ministerie van bescherming moeilijk kan achterwege laten, al willen wij hiermede niet te kennen geven, dat het vraagstuk der octrooien op geheel dezelfde gronden als dat der protectie moet beoordeeld worden; regeling van het arbeidscontract, door de ontwerpen Drucker van der Linden voorbereid; uitvoering van de ongevallenwet en uitbreiding dezer verzekering tot landbouw en zeevisscherij, vermoedelijk ook wel tot de visscherij in de binnenwateren; voorbereiding — alsof er door de verkiezingen niets veranderd was — der verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, waarbij de door de regeering gekozen volgorde in de bewoordingen

eenige waarschijnlijkheid geeft aan het in onze vorige kroniek uitgesproken vermoeden, dat de ziekteverzekering zou worden vooropgeschoven, voorts een enquête naar den welvaarts-toestand der inlandsche bevolking van Java en als middel tot dekking der te verwachte meerdere uitgaven een tariefsherziening waarbij tevens naar bevordering van den nationalen arbeid zal te streven zijn. Eigenaardig volgt daarop de bijvoeging, dat, indien de minvermogene door deze herziening mocht gedrukt worden, hiermede rekening zal worden gehouden bij de bepaling zijner bijdrage in de verplichte verzekering. De erkenning, dat bescherming een „druk” legt op de minvermogenen is, komende van deze regeering, tegelijk verblijdend en verrassend. Zij effent den weg tot debat, maar verrast, omdat wij meenden, dat bescherming, die „den nationalen arbeid bevordert” geen druk maar een zegen voor de arbeiders was, volgens onze protectionisten! Overigens zijn wij nieuwsgierig naar de gronden, waarop zal worden getracht dit geven en nemen met algemeene rechtsbeginselen in overeenstemming te brengen. In ieder geval wacht de free trade in ons land een harde moeilijke strijd, die langer dan een vierjarige regeerperiode zal moeten duren.

Ingetrokken zijn door de regeering o. a. het ontwerp op de arbeids- en rusttijden, het ontwerp-armenwet, dat in zake de droogmaking van een gedeelte der Zuiderzee, en het ontwerp-wet tot regeling van het arbeidscontract.

De Indische begrooting. De eindcijfers zijn: middelen in Nederland f 27.066.314; middelen in Indië f 124.905.070, totaal f 151.971.414. Daartegenover staan: uitgaven in Nederland f 32.911.312; uitgaven in Indië f 125.238.100, totaal f 158.149.412. Derhalve sluit de begrooting met een tekort groot f 6.177.998.

Bij vergelijking van deze ramingcijfers met die voor 1901, blijkt dat tegenover een vermeerdering van f 1.233.373 voor de middelen, een verhooging staat van f 6.518.152 voor de uitgaven, zoodat het geraamde tekort over 1902 f 5.284.779 meer bedraagt dan dat over 1901.

Het tekort over 1899 kan thans geraamd worden op f 2.561.275.

De dienst 1900 wijst intusschen een overschot aan van f 4.637.868, in plaats van het oorspronkelijk geraamde tekort.

De opbrengst van de koffie over 1901 zal vermoedelijk $4\frac{1}{2}$ millioen beneden de raming blijven, aangezien het wenschelijk voorkomt 112.000 pikols minder te doen veilen, dan waarop is gerekend. Daarentegen zal voor inkoop en vervoer van koffie vermoedelijk $2\frac{3}{4}$ millioen minder noodig zijn en de opbrengst van tinverkoop en de winst van de Biliton-Mij. f 2.850.000 hooger zijn.

Hoewel over 1902 de koffieverkoop f 2.800.000 lager is geraamd, is toch een hoogere opbrengst der middelen bereikt, doordat men hooger heeft kunnen ramen: de opbrengst van de exploitatie der Staatsspoorwegen f 1.242.000; de zoutverkoop f 545.000; de steenkolenontginning f 404.000; diverse belastingen f 280.000; de verpachte middelen, met uitzondering van de opiumpacht, f 246.000; de verkoop van kinine f 234.000; de brievenpost en telegrafie f 207.000; de stoomtram in Atjeh f 146.000.

Ook kan nog gerekend worden op een verhooging met f 431.000 van de opbrengst der opiumpacht en regie, maar daartegenover staat ook een hoogere raming ad f 394.000 van de uitgaven ten behoeve van de regie.

De hoogere uitgaven voor 1902 spruiten voornamelijk voort uit de voorgenomen telegrafische verbinding van Oost-Borneo met Noord-Celebes; uit aanleg en exploitatie van staatsspoorwegen, tramwegbouw op Atjeh en uitgaven voor de defensie.

Op de begrooting zijn o. a. uitgetrokken voor:

drinkwaterleiding te Soerabaja f 1.260.000; telegrafische verbinding van Menado f 1.563.000; haveninrichtingen te Makassar f 519.000; aanleg van spoorwegen f 4.933.000; id. van den Atjehtramweg f 2.300.000, en productieve irrigatiewerken f 1.159.000: totaal f 11.734.000.

De kosten van de inwisseling der duiten hebben f 2.940.347 bedragen, welke som is te verminderen met de netto-opbrengst van het door versmelting verkregen koper, ad f 821.111, en met de winst op den aanmaak van de voor de inwisseling uitgezonden pasmunt, ad f 1.700.679.

Nu voldoende is gebleken, dat voorshands niet te rekenen is op afschaffing van heerendiensten door middel van verhooging

van het hoofdgeld en die afschaffing door hoogere opbrengst van het hoofdgeld, als gevolg van toeneming der bevolking, slechts langzame vorderingen maakt, is het wenschelijk een stap te doen om met steun van de schatkist tot afschaffing aanvankelijk van de meest drukkende heerendiensten op Java en Madura te geraken.

In de eerste plaats behooren daartoe de zoogenaamde buitengewone diensten, dat zijn die, welke plotseling, op ongelegen tijden, meestal in grooten getale tegelijk en soms nadat zij jarenlang niet zijn geëischt, worden gevorderd. Onder deze buitengewone heerendiensten worden verstaan de heerendiensten voor den:

- a. aanleg van- en zware herstellingen aan wegen;
- b. aanleg van- en zware herstellingen aan waterwerken, en
- c. aanleg van nieuwe irrigatiewerken.

Tegen deze diensten bestaat daarenboven het bezwaar, dat zij meer dan de andere ongelijk drukken en dat die ongelijke druk voor de bevolking zoo merkbaar is; in het eene district worden zij namelijk jaren en jaren achtereen geëischt, terwijl zij in het daaraan grenzende in tientallen jaren niet worden gevorderd.

Gebaseerd op de cijfers der gepresteerde dagdiensten in de jaren 1896 tot en met 1899 is voor de afschaffing van de genoemde heerendiensten een bedrag van f 440.000 's jaars noodig.

Behalve de genoemde diensten drukken nog zwaar op de bevolking de persoonlijke diensten voor het bezetten van wacht-huizen, omdat zij des nachts en dus op ongelegen tijd moeten worden verricht en somtijds niet zonder gevaar zijn. In sommige residentiën of gedeelten van residentiën zijn deze diensten reeds afgeschaft kunnen worden, omdat het hoofdgeld meer opbracht dan voor de afgeschafte diensten noodig was, en zijn zij vervangen door een ambulante politie. Worden ook in de overige residentiën van Java en Madura deze persoonlijke diensten door een ambulante politie vervangen, dan wordt geraamd, dat daarvoor noodig zal zijn een bedrag van f 360.000 's jaars.

Ten slotte komen voor aanschaffing in aanmerking de persoonlijke diensten aan bruggen en duikers buiten de hoofdplaatsen. Deze bestaan nog slechts in de residentie Preanger-regentschappen

en in de afdeeling Bawean, doch daar worden zij tijdelijk niet gevorderd. Voor de afschaffing is benoodigd een bedrag van f 57.000 's jaars. In 't geheel maken deze bedragen een som uit van f 857.000, tengevolge waarvan het totaal van de uitgaven, die op deze begrooting geraamd worden noodig te zijn voor afschaffing van heerendiensten, f 590.534 meer zal bedragen dan de op f 3.345 000 geschatte opbrengst van het hoofdgeld en dit tekort dus ten laste van de schatkist zal moeten komen. En wanneer nu voortaan een betrekkelijk aanzienlijk bedrag uit de schatkist voor afschaffing van heerendiensten gegeven wordt, met de bedoeling om met de afschaffing van de nog overblijvende geleidelijk voort te gaan naarmate de middelen het veroorloven, is ook het tijdstip aangebroken om het hoofdgeld, evenals elke andere belasting, geheel ten bate van de schatkist te brengen en een einde te maken aan de afzonderlijke rekening, die omtrent de opbrengst dier belasting, ook van vorige jaren, in de begrooting is opgenomen.

De Staat kan wijders ook langs anderen weg, namelijk door afkoopbaarstelling, zijn medewerking verleen om, zonder nog tot afschaffing over te gaan, den druk te verlichten der nog overblijvende heerendiensten, met name die voor onderhoud en gewone herstellingen aan wegen en waterwerken en voor het verzamelen, transporteeren enz. van verhardingsmateriaal.

Voor bevoeligen is f 5200 minder aangevraagd dan verleden jaar. Een beslissing in zake de Solo-vallei is nog niet genomen.

De Rijksfinantiën. De millioenen rede van den heer Harte was niet in opgewekten toon gesteld. Zeker zal hieraan niet vreemd zijn gebleven de wensch stemming te maken voor de, in de troonrede aangekondigde, tariefsherziening. Maar aan den anderen kant kan kwalijk worden ontkend, dat de positie van een Minister van Finantiën, die bij zijn optreden den bloei onzer middelen in de laatste jaren voor een stationairen toestand ziet verdwenen, en van de vele millioenen bedragende toeneming van den opbrengst dier middelen in enkele jaren niet meer vindt dan, de laatste vier jaren bijeengevoegd, een te kort van ruim 2.5 millioenen, terwijl hem belangrijke offers vergende wettelijke maatregelen zijn nagelaten en te wachten staan, niet juist tot de aangenaamste behoort.

Intusschen moet men billijk wezen, en niet vergeten dat, terwijl het negenjarig tijdvak, waarin de belastingherziening van den heer Pierson gewerkt heeft, per saldo een tekort liet van nog geen 8 millioen, dit tekort een belangrijk saldo zou wezen, indien onder de uitgaven niet waren medegerekend bedragen voor productieve doeleinden (Maasmond, spoorwegen, Merwedekanaal en Waterweg), te zamen groot ruim 30.5 millioen, terwijl bovendien ruim f 24 millioen werd afgelost van onze schuld.

Over het jaar 1901 valt uitteraard nog weinig te zeggen. De Minister noemde den loop der middelen bevredigend, wat het vermoeden wettigt, dat het loopend jaar in bovenstaande cijfers niet veel verandering brengen zal.

Zoo heel erg is de toestand dus gelukkig nog niet. En ook het jaar 1902 laat zich bij nadere beschouwing niet zoo bijster slecht aanzien, al verraste de Minister de kamer ook met de mededeeling van een geraamd tekort, ondanks de uiterste beperking door de Ministers in hun begrooting betracht, en die voor volgende jaren niet in die mate kon worden in uitzicht gesteld, van maar eventjes 132 ton. Immers in dit tekort deelen de overneming van het Nederlandsche stuk van de Grand Central Belge voor 63 ton, waarvoor rente wordt vergoed, de posten spoorwegen en Maasmond voor 30 ton, de eerste uitgaven voor de staatskolonexploitatie voor 10 ton, makende met de 20 ton besparing op de uitgaven waarop mag worden gerekend een bedrag van 123 ton, zoodat niet alleen de middelen gevorderd door de leerplicht-wet (ongeveer 12 ton), en die voor de militiewet (10 ton) zonder belastingverhooging aanwezig blijken, maar het geraamd tekort, als de middelen in 1902 een weinig medevallen, vermoedelijk zal blijken alleen in deze millioenerede te hebben bestaan. De zaak valt dus nog al mede. Toch meent, en deze conclusie liet zich van hem verwachten, de Minister niet in het tekort te mogen berusten. Een „verbroken evenwicht” in onze finantiën kunnen wij echter niet ontdekken, al erkennen wij dat, indien volgende begrootingen een belangrijke stijging der uitgaven mochten aanwijzen, voorziening vermoedelijk niet zal kunnen uitblijven.

Wat de loopende begrooting betreft, in verband met het

feit dat het Ministerie eerst onlangs is opgetreden, draagt zij min of meer het karakter van een credietwet, zoodat wij ons bepalen tot het mededeelen van onderstaande hoofdcijfers, onder opmerking, dat zij vermoedelijk bij de Memorie van Antwoord op verschillende punten nog wel wijziging zullen blijken te ondergaan, en dat, in de vergelijking met het voorafgaande jaar, de overbrenging der afdeelingen Arbeid en Landbouw, resp. naar Hoofdstuk V en IX werd in rekening gebracht.

De eindcijfers der verschillende hoofdstukken zijn als volgt:

Hoofdstuk	I	(Huis der Koningin)	f 800.000.
"	II	(Hooge Colleges van Staat enz.)	f 676.322.
"	III	(Buitenlandsche Zaken)	f 882.968.
"	IV	(Justitie)	f 6.181.513.
"	V	(Binnenlandsche Zaken)	f 16.711.994.04½.
"	VI	(Marine)	f 16.689.195.38.
"	VII A	(Nationale Schuld)	f 34.731.380.78.
"	VII B	(Financiën)	f 25.444.357.20½.
"	VIII	(Oorlog)	f 23.953.441.
"	IX	(Waterst., Handel en Nijverh.)	f 39.604.012.88.
"	X	(Koloniën)	f 1.507.996.61.

Op Hoofdstuk II is minder geraamd voor: de Staten-Generaal f 2540; de kanselarij der Ned. Orden f 12.000; pensioenen, wachtgeldten, gratificatiën enz. f 5728, tegenover eene hoogere raming voor: den Raad van State f 550; de Algemeene Rekenkamer f 1700; het Kabinet der Koningin f 500.

Op Hoofdstuk III minder geraamd voor: kosten van buitenlandsche zendingen en consulaten f 12.750; tegenover een hoogere raming voor verschillende uitgaven van f 7500.

Op Hoofdstuk IV minder geraamd voor: kosten van het departement f 165; gebouwen, daaronder niet begrepen de rijkswerkinrichtingen f 264.350, verschillende uitgaven f 2000, tegenover eene hoogere raming voor: kosten van de rechterlijke macht f 3765, gerechtskosten f 15.000; kosten van algemeene of rijkspolitie en in zake van jacht en visscherij f 5200; idem van gevangenen en rijksopvoedingsgestichten f 17.322; idem der rijkswerkinrichtingen f 38.225; pensioenen, wachtgeldten en gratificatiën f 18.600.

Op Hoofdstuk V meer geraamd voor: kosten van het departement f 2876; medische politie f 9278.32½, onderwijs f 1.535.890.79 en arbeid f 4500; kunsten en wetenschappen f 13.909.22; Nederl. Staatscourant, Handelingen der Staten-Generaal en Staatsblad f 4716.66½, pensioenen, toelagen enz. f 49.200; tegenover eene lagere raming voor: kosten van het bestuur der provincien van f 85.223.

Op Hoofdstuk VI minder geraamd voor: kosten van het materieel der zeemacht enz. f 91.736; loodswezen, betonning, bebakening enz. f 119.342.50 tegenover een hoogere raming voor: kosten van het departement f 13.650; personeel der zeemacht f 160.619.07½; pensioenen, onderstandenen, wachtgeldenen enz. f 1531.

Op Hoofdstuk VII A minder geraamd voor: Interesten enz. f 269.187.50; tegenover eene hoogere raming voor: amortisatie enz. f 126.000.

Op Hoofdstuk VII B meer geraamd voor: kosten van het muntwezen f 99.880; idem van administratie der directe belastingen enz. f 126.552; idem van het zegel, de registratie, de successie enz. f 21.294.50; idem der eerediensten f 300; uitkeeringen, verschillende uitgaven, enz. f 180.689; tegenover eene lagere raming voor: kosten van de Grootboeken der Nat. Schuld enz. f 9700, idem van 's rijks schatkist f 95; idem van den pensioenraad, pensioenen enz. f 15.880.

Op Hoofdstuk VIII meer geraamd voor: kosten van het departement f 3600; traktementen en toelagen enz. van den grooten staf, generalen staf enz. f 10.600; traktementen, toelagen enz. van de staven der verschillende wapens enz. f 23.415; soldijen en verdere kosten van de verschillende staven, diensten, wapenkorpsen enz. f 690.331; geneeskundigen dienst f 3672; studie en onderwijs f 34.988; dienst der genie f 5750; aankoop van brood en kosten van de militaire bakkerijen, van de militaire slachterijen enz. f 268.568; kosten van de centrale magazijnen van militaire kleeding en uitrusting enz. f 118.355; militaire verkenningen en topographische inrichting f 4198; verplaatsing van personen en goederen f 3000; non-activiteits-traktementen, pensioenen, gagementen enz. f 18.020; wapen der marechaussee f 15.287; voltooiing van het vestingstelsel f 98.700; tegenover eene lagere raming voor: artillerie-

inrichtingen, enz. f 184.965; verschillende uitgaven f 1943; buitengewone uitgaven f 183.450.

Op Hoofdstuk IX meer voor: kosten van het departement f 14.750; waterstaat f 322.706.43½; spoorwegen f 6.577.405; handel en nijverheid f 1.029.400; landbouw f 14.521.17; posten f 915.725; pensioenen, wachtgeld, gratificatiën f 45.263.

Op Hoofdstuk X minder voor: kosten van het departement f 2627; uitgaven ten behoeve van de kolonie Suriname f 154.165.44½; pensioenen en gagementen enz. kust van Guineä enz. f 108; tegenover eene hoogere raming voor: uitgaven ten behoeve van de kolonie Curaçao f 140.411.15½; pensioenen, wachtgeld, enz. f 3308.

De verslagen der fabrieksinspecteurs. Ditmaal voor het eerst in twee lijvige deelen, als gevolg van de uitbreiding van het aantal inspectiën, hebben onlangs de verslagen der fabrieksinspecteurs over 1900 het licht gezien. Doorlopend leggen deze verslagen wederom getuigenis af van de toewijding waarmede het fabriekstoezicht zich van zijn omvangrijken of nuttigen arbeid kwijt, en van de groote zegen, welke deze instelling, niet alléén daar waar de wet tot dwang bevoegdheid gaf, in de tien jaren van haar bestaan voor onze arbeidersbevolking geworden is. Er is in dien tijd al heel wat, door het beleidvol optreden der inspecteurs, ten goede veranderd, en elke nieuwe jaargang der verslagen brengt nieuwe bewijzen hiervan. Maar tevens leeren deze verslagen, hoe ontzettend veel er nog te doen blijft, niet alleen, niet in de eerste plaats zelf, voor den wetgever, maar vooral voor patroons en werklieden zelf in onderling overleg. En ook voor het publiek, zoolang, om een voorbeeld te noemen, de „gril van het publiek“, waarvan de inspecteurs in de 2^e inspectie spreekt, het nog onmogelijk maakt — bewijze de Haagsche beweging van voor enkele jaren — den nachtarbeid der bakkers af te schaffen, zullen de ergerlijke toestanden in het bakkersbedrijf, waarover schier alle inspecteurs klagen, voortduren.

Ook in andere bedrijven (kleermakerijen, steenfabrieken, cichoreidrogerijen, oliemolens en vooral ook de winkelbedrijven)

komen nog zeer lange werktijden voor. Veel schuld zal hier wel hebben het allerwege geconstateerd feit, dat, voor zoover al bij de werklieden een georganiseerd streven naar lotsverbetering valt waar te nemen — en men weet hoe aan die organisatie hier te lande haast nog alles ontbreekt — dit meer op vermeerdering van inkomsten dan op vermindering van werktijd is gericht.

Geheel instemmend met den heer Struve waar hij opmerkt: »dat voor wettelijke regeling van den arbeidsduur der vol-wassenen het tijdstip eerst dan geacht kan worden gekomen te zijn, zoodra de regeling in breede kringen wenschelijk wordt geacht. Dan toch alleen, wanneer een dergelijke opvatting eenigermate in de zeden van het volk is doorgedrongen, kan men met vrucht verwachten, dat eene zoodanige wet, na hare afkondiging, werkelijk spoedig wordt ingevoerd; dat zij niet alleen op het papier een wet blijft, maar dat de handhaving door de meest belanghebbenden wordt bevorderd», — betwijfelen wij daarom of hij juist ziet, wanneer hij daarop laat volgen: »ik vermeen, dat, althans voor de fabriekmatige nijverheid het bovenbedoelde tijdstip hier te lande gekomen is.» Voor enkele bedrijven moge dit in sommige plaatsen wellicht juist zijn, in hare algemeenheid schijnt deze uitspraak ons stellig onjuist.

Het gaat niet aan hier de inhoud der verslagen te resumeeren. Zij vormen een Fundgrube van kennis voor wie de sociale toestanden in ons land onderzoekt, maar laten zich niet samenvatten. Alleenlijk vermelden wij nog, dat de heer Kuyper, inspecteur te Breda, een uitgebreid onderzoek heeft ingesteld naar het voorkomen van loodvergiftiging in onze aardewerk-fabrieken, waarbij bleek dat, vooral bij het vernissen, zich meerdere ernstige gevallen van dien aard hebben voorgedaan, en verder dat, in verband met de uitbreiding van het personeel der fabrieksinspectie, het aantal der bezochte fabrieken van 1237 in 1890 tot 10067 in 1900 is gestegen.

Tegen het fooienstelsel. Een gelukkig besluit hebben de Staten der provincie Groningen onlangs genomen, toen zij Gedeputeerden uitnoodigden een onderzoek in te stellen, naar

de middelen ter bestrijding van het fooienstelsel bij de provinciale objecten, en van den uitslag van dit onderzoek aan hen mededeeling te doen, vergezeld van zoodanige voorstellen als dienstig zullen worden geoordeeld.

De uitnoodiging is gegrond op de gewoonte, die bij de schipperij bestaat, om bij het doorvaren van sluizen aan de knechten of assistenten en sluismeesters een fooi te geven. In het totaal bedrag dezer fooien vinden bedoelde knechten in vele gevallen voor een groot deel hun belooning of salaris.

Ter voldoening aan de opdracht hebben Gedeputeerden hun ambtgenooten in de andere provinciën verzocht te willen mededeelen, of zoodanig fooienstelsel ook in hunne provinciën bestaat, en zoo ja, of door of van wege de provinciale besturen ook maatregelen zijn genomen om dit tegen te gaan; indien dit het geval is, waarin deze maatregelen bestaan, en welk het gevolg daarvan is geweest.

Er ware hier ook voor andere organen der overheid een vruchtbaar onderzoek in te stellen! Het fooienstelsel zal op verschillend gebied nog wel een lang leven hebben, maar althans, waar het ambtenaren of beambten van staat, provincie of gemeente geldt behoort het strengelijk te worden geweerd. En hoever is het daar nog van af.

Het congres der trade unions. Te Swansea is in het begin van September het 32^e congres van de britsche vakvereenigingen vergaderd geweest, onder presidium ditmaal van den heer Bowermaun. Reeds in de eerste zitting was de onlangs door het Hoogerhuis genomen beslissing in de kwestie der werkstaking bij de Taff Vale Company genomen, waarbij het zetten van wachtposten bij het terrein der staking als een onwettige daad, die den benadeelden recht tot schadevergoeding geeft, werd gekwalificeerd, aan de orde. De maatschappij had aanstonds de in het geval betrokken Society of railway Servants tot het geven van een schadevergoeding van 20000 pd. st. gedagvaard, en de vakvereenigingen achten hun bestaan, in hun fondsen, door deze jurisprudentie te recht ernstig bedreigd. Aangenomen werd het vóorstel van het zoogenaamd parlementair comité der vakvereenigingen, om zich van de opvattingen

van het Hoogerhuis in deze zaak eerst nog nader te vergewissen, en daarna zoo noodig de rechtspositie der fondsen van de unions te wijzigen zoo dat deze van de vereeniging zelve worden gescheiden. Aangenomen werd voorts het voorstel om, met het oog op gevallen als de Taff-Vale zaak, een afzonderlijke weerstandskas te vormen uit bijdragen van 5 pd. st. per 1000 leden of gedeelten daarvan.

Ten aanzien van de fabriekswet en hare toepassing werd een drietal motien aangenomen strekkende om er bij de regeering op aan te dringen dat:

1°. in het belang van allen, die bij de bouwvakken betrokken zijn, vanwege den staat inspecteurs worden aangesteld voor het behoorlijk toezicht houden op het materiaal van stellages, steigerwerk en machineriën op huizen, die gebouwd of afgebroken worden. (In de motie wordt het een groote leemte genoemd in de wet, dat de fabrieks-inspecteurs daarover niets te zeggen hebben); ook op beter toezicht op stoommachines en op het eischen van akten van bekwaamheid voor degenen, die ze moeten bedienen, werd door het congres aangedrongen;

2°. strenger moest worden opgetreden tegen werkgevers, die vrouwen of kinderen over den tijd laten werken;

3°. een verhooging van den minimum-leeftijd, waarop werkrachten in de textiel en niet-textiel bedrijven worden toegelaten, tot 15 jaar, dringend noodig werd geacht, en de parlementaire commissie werd aanbevolen alles in 't werk te stellen om de Fabriekswet in dien zin gewijzigd te krijgen.

In zake de verplichte arbitrage in geschillen tusschen werkgevers en werklieden, had de parlementaire commissie het volgende voorstel ter tafel gebracht:

In de bedenkelijke toeneming van de trusts en van de combinaties van speculatieve kapitalisten, en van het concentreeren dientengevolge van het kapitaal en het monopoliseeren van alle takken van nijverheid, ziet het congres een ernstig gevaar voor de natie in 't algemeen en voor de loontrekkende klasse in 't bijzonder. Met het oog op dat gevaar, verzoekt het Congres aan de wetgevende macht de instelling van een Opper-gerechtshof van arbitrage, gepreseed door een Lord Justice en samengesteld uit een gelijk aantal vertegenwoordigers van werkgevers en werklieden, die partijen of hun vertegenwoordigers zullen

hooren. In overleg en in vereeniging met dit oppergerechtshof zullen werkzaam zijn verzoeningsraden, met den naam van „Districts Courts“. Alleen aangesloten Trade-Unions zullen gerechtigd zijn leden van deze Courts en van de Supreme Court (oppergerechtshof) te kiezen. Gelukt het niet aan de District Court om het geschil te vereffenen, dan wordt het verwezen naar de Supreme Court.

Nadat over de verplichte arbitrage breedvoerig van gedachten was gewisseld, waarbij de eene partij daarin een gevaar zag voor de onafhankelijkheid der Trade-Unions, en de andere groep betoogde, dat wanneer men het stelsel reeds vroeger had ingevoerd, veel leed en ellende zouden zijn voorkomen als uitvloeisels van langdurige werkstakingen, werd het voorstel met 676.000 tegen 360.000 (meerderheid 316.000) stemmen verworpen.

In zake het vraagstuk der ouderdomspensioenen werd een motie aangenomen, waarin als eenige wetgeving op dit stuk, die het vraagstuk met het oog op het moderne industriële leven voldoende zou oplossen, eene zoodanige werd genoemd, waarbij het toekennen van pensioen aan iederen burger, die den bepaalden leeftijd heeft bereikt, als een burgerrecht wordt erkend. De zuivere Staatspensioneering derhalve der socialisten.

Op herziening der woningwet, inzonderheid om met meer kracht te kunnen optreden tegen de plaatselijke besturen, die in gebreke blijven in de dringende behoefte aan goede en goedkoope arbeiderswoningen te voorzien, werd door het congres aangedrongen, en ten slotte, in zake de achturenbeweging de volgende motie aangenomen:

„Overwegende dat een werkdag van acht uren een van de gewichtigste voorbereidende stappen is voor het werk der vrijmaking van de werkende klasse en zal strekken tot vermindering van het aantal werkloozen, tot verbetering van de hoedanigheid van het werk en tot bevordering van 's arbeiders gezondheid, sterkte en verstandelijke ontwikkeling, zoo verklaart dit congres:

1°. dat de tijd thans gekomen is om de arbeidsuren te beperken tot acht uren per dag in alle vakken en bedrijven in 't Vereenigd Koninkrijk; 2°. dat hiervan een strijdleus zal worden gemaakt bij verkiezingen voor het Parlement; 3°. dat in afwachting

van een algemeen achurendag, met de invoering daarvan alvast een begin worde gemaakt door de plaatselijke besturen en dat werkmansleden in die besturen niet rusten voor zij allen gemeente-beambten en geëmploieerden een werkdag van 8 uren verzekerd hebben; 4°. dat de parlementaire commissie van het congres alles in 't werk stelle om in het Lagerhuis aan de orde te zien gesteld de Shops Bill van Sir Ch. Dilke en de 48-hours week (Bake houses) Bill."

Werkstakingen in Frankrijk in 1900. Terwijl van het jaar 1899 moest worden getuigd, dat het, met betrekking tot aantal en omvang der daarin uitgebroken arbeidsgeschillen, alle voorafgaande jaren, waarover gegevens verzameld waren, overtrof, moet thans van 1900 weder hetzelfde worden gezegd. Tegen 744 geschillen in 1899 vielen er thans 903 voor, waarbij rechtstreeks betrokken waren 221.769 werklieden, tegen 177.081 in 1899. Het totaal der direct en indirect tengevolge der geschillen verloren werkdagen was 3.761.227, en in 1899 3.550.734.

Een splitsing der cijfers naar de vakken laten wij hier volgen:

Vakken.	Aantal geschillen.		Daarbij betrokken werklieden.		Verloren werkdagen.	
	1900.	1899.	1900.	1899.	1900.	1899.
bouwwakken . . .	130	113	18.540	17.741	170.754	287.131
mijnen en groeven	53	55	48.777	36.162	487.267	422.777
metaalbewerking .	110	140	18.449	48.906	149.770	561.663
textiel nijverheid						
manufacturen . .	236	204	49.418	39.928	1.716.129	1.966.033
textiele goederen	26	16	10.791	674	58.474	2.589
vervoer	128	46	47.125	8.397	363.203	61.650
landbouw en vis-						
scherij	14	10	2.359	1.936	15.496	31.735
overige vakken . .	206	160	37.310	23.365	800.634	217.654
Totaal . .	903	744	222.769	177.081	3.761.227	3.550.734

Niet onbelangrijk is onderstaande splitsing der in 1900 uitgebroken geschillen naar hun oorzaken.

Loonen:	Oorzaken.	Aantal geschillen.	Daarbij betrokken werklieden.	Verloren werkdagen.
	voor verhooging	581	178.112	3.224.456
	tegen verlaging	66	13.146	295.643
	andere loongeschillen . .	83	27.774	640.314
Arbeidsduur:				
	voor verkorting	100	78.512	1.590.169
Geschillen over indienststelling van bijzondere groepen van werklieden of personen				
		198	44.192	298.230
	Regelingen nopens den arbeid	121	57.226	1.303.540
	Andere oorzaken	82	32.672	695.576

Geschillen onder twee rubrieken vallende zijn in dit overzicht dubbel geteld. Wat den afloop der geschillen betreft, eindigden, in pCt. van de bij de geschillen der betrokken werklieden, ten gunste der werklieden 10.87 (in 1899 11.95), ten gunste der ondernemers 26.12 (17.59) en door compromis 63.01 (in 1899 70.46).

In 362 gevallen werd van de bepaling der wet van 1892 op de verzoening en bemiddeling in arbeidsgeschillen gebruik gemaakt, tegen 197 in 1899. Bij deze 362 gevallen gold het 234 stakingen; in de overige gevallen was het nog niet tot een werkelijk geschil gekomen. In 141 gevallen ging het beroep van de werklieden uit, in 79 van de kantonrechters, in 6 slechts van de ondernemers en in 8 gevallen van de ondernemers en werklieden beide. In het geheel werden 78 geschillen door verzoeningsraden direct tot oplossing gebracht. Weigering om het beroep te steunen van de zijde der ondernemers bracht 18 geschillen aan hun einde, terwijl 4 geschillen werden opgelost door de bemoeiing der raden, zonder dat een formeele uitspraak door hen werd gedaan.

Werkstakingen in Duitschland in 1900. Aan de statistiek der werkstakingen in Duitschland zijn de volgende cijfers ontleend. De landbouw is daarin niet opgenomen, terwijl de cijfers alle betrekking hebben op de geschillen in 1900 geeindigd.

Het totaal aantal was 1468, of 158 (12 pct.) meer dan in 1899. Het aantal stakers of uitgesloten bedroeg 131.888,

tegen 104,636 in 1899. De geschillen splitsend naar de vakken, waarin zij plaats hadden, erlangt men onderstaand overzicht:

Vakken.	Aantal geschillen.	Stakers en uitgesloten.
Bouwwakken	509	35.555
Mijnen en hoogovens	56	14.735
Metaalbewerking	90	4.010
Machinefabricage	67	9.195
Textielnijverheid.	76	7.397
Kleedingindustrie	75	8.012
Vervoer	58	9.116
Tuinbouw	1	20
Drukkerijen	16	307
Papierfabricage	22	4.616
Houtbewerking	202	23.194
Chemische Nijverheid	8	559
Gasfabricage enz.	8	507
Steenbewerking	102	5.919
Bereiding van voedingsmiddelen	78	3.049
Lederindustrie	44	2.462
Kunstnijverheid	9	219
Handelsbedrijven	47	3.016
Totaal	1468	131.888

De oorzaken der geschillen blijken uit de volgende cijfers, waarin geschillen onder meer dan een rubriek vallende twee of meermalen zijn geteld:

Oorzaken Loonen:	Aantal geschillen	
	1899	1900
voor verhooging	837	1166
tegen verlaging	69	100
andere loongeschillen	308	264
Totaal	1214	1530
arbeidsduur: voor vermindering . .	282	444
andere	83	29
Totaal	365	473
gebruikmaken van bepaalde klassen		
van werklieden of personen . .	187	281
regelingen omtrent den arbeid . .	24	105
andere oorzaken	355	404

In 19.07 pct. der gevallen wonnen de werklieden geheel (25.86 pct. in 1899) en in 35.56 pct. gedeeltelijk (33.41 in 1899). In de overige gevallen werden de geschillen onvoorwaardelijk door de arbeiders verloren.

Wat de wijze van beeindiging betreft zij vermeld dat 635 geschillen eindigden door rechtstreeksche onderhandeling der betrokken partijen, 233 door bemiddeling van vakorganisaties en 45 door tussenkomst van de Gewerbegerichte, handelend als verzoeningsraden.

Overzicht van den goud- en zilvervoorraad der voornaamste Europeesche circulatiebankten, hun discontovoet, wisselkoers op Londen en koers der verschillende staatsleeningen einde September 1901 vergeleken met einde September 1900.

	Goud	Zilver	Discontovoet	Wisselkoers op Londen (cheque)	Koers der Nationale Schuld
	einde September 1900. £	einde September 1901. £	einde Sept. 1900. 1901.	einde Sept. 1900. 1901.	einde Sept. 1900. 1901.
Engeland	36,107,411	39,637,691	4 % 3 %		98 $\frac{3}{4}$ 93 $\frac{1}{2}$ (Consols)
Duitschland. . . .	36,271,350	47,081,350	(goud en zilver te zamen) 5 % 4 %	20.46 20.39	85.40 90.25 (3 %)
Frankrijk. . . .	90,620,870	95,517,226	45,150,214 44,613,092 3 % 3 %	25.13 25.21 $\frac{1}{2}$	99.825 101.175 (3 %)
Rusland	75,360,000	67,476,000	7,387,500 6,792,000 5 $\frac{1}{2}$ % 5 $\frac{1}{2}$ %	93.70 93.85	97 $\frac{5}{16}$ 101 (4 %)
Buitenl. goedhebben	1,073,000	1,287,000		3 md. 3 md.	
Oostenrijk-Hongarije.	37,772,900	44,147,583	9,914,500 10,922,084 4 $\frac{1}{2}$ % 4 %	24.21 23.92	115 118.80 $\frac{1}{4}$ Oost. goudr.
Papier o/h Buitenl.	2,414,083	2,498,250		kronen.	114 118.30 $\frac{1}{4}$ Hong. „
Italië	11,842,000	12,377,500	1,662,000 1,976,600 5 % 5 %	26.825 25.99	92.50 98.25 (5 %)
Papier o/h Buitenl.	2,388,000	3,489,000			
Nederland	4,869,778	5,945,426	5,613,244 5,717,466 3 $\frac{1}{2}$ % 3 %	12.09 $\frac{1}{2}$ 12.10 $\frac{1}{2}$	88 $\frac{1}{2}$ 95 (3 %)
Papier o/h Buitenl.	981,258	1,007,068			
België.	4,071,172	4,534,440	(goud en zilver te zamen) 4 % 3 %	25.18 25.23	94.90 98.75 (3 % 2 ^e serie)
Papier o/h Buitenl.	4,999,920	6,513,640			
Spanje	13,689,240	14,004,000	16,853,480 17,125,000 3 $\frac{1}{2}$ % 4 %	32.62 36.00	71 $\frac{1}{2}$ 69 $\frac{3}{4}$ (4 % Sealed)
Buitenl. correspond.	3,952,000	24,080			

C. ROZENRAAD.